

Назар І.

Радуйся, радуйся, Богородице Одигітріє,
всіх і всегда наставляючи вірних,
шествовати ко всякому пути спасительному!
(пісня 7-ма канону Одигітрії на Утрени)

Упродовж багатьох століть наш народ почитав Пресвяту Божу Матір як свою Провідницю, що своїми молитвами допомагає нам пізнавати Свого Єдинородного Сина. Ще з давніх-давен кожен, хто вирушав у далеку дорогу, йшов спершу у храм і, клякнувши перед іконою Божої Матері, просив Її, щоб була йому провідницею в дорозі, щасливо довела до мети подорожі і допомогла успішно повернутись додому.

Богородиця є провідницею у житті кожної людини упродовж усього нашого земного життя: у хвилинах проминаючих радощів і втіх, коли треба прийняти рішення, якою дорогою іти: чи це служіння Богові у духовному сані, чи хочемо вибрати інший стан як життєву дорогу до мети, окреслену нам у Божому Провидінні. Та все ж, який би не був наш життєвий стан, хочемо завжди запевнення, що ця, обрана нами дорога життя, справді є «спасительним путем» для нашого як земного, так і вічного життя. Помічницею і заступницею у цьому є наша Божа Ненька. Тільки під Її покровом можемо спокійно дійти до мети життя, хоч би й було воно розбурхане хвилями пристрастей і земних спокус. Ось чому в житті нашого народу чудотворна ікона Божої Матері Одигітрії дуже шанована. Це одна з найстаріших ікон Пресвятої Богородиці в Україні. Як зазначають учені-іконописці, цю ікону ще за життя Божої Матері написав св. євангелист Лука. Стверджують, що він, на прохання перших християн, написав три ікони Пресвятої Богородиці з дитячком Ісусом на руках. Коли ікони були вже готовими, св. Лука приніс їх до Матері Божої, щоб почути її думку. Пречиста відповіла: «"Від нині ублажатимуть мене всі роди" (Лк. 1.48) – благодать Рождшагося із мене, і моя благодать хай буде з цими іконами!». Тут треба зноска!!! Ця ікона спершу перебувала в одному із храмів м. Антіохії на Близькому Сході, поміщена там для її побожного почитання першими християнами. Відтак її перевезли у Єрусалим ще до V ст., коли Євдокія, жінка візантійського імператора Теодозія Молодшого, надіслала її із Єрусалиму у Константинопіль і віддала своїй сестрі, св. Пульхерії, котра помістила святиню в новозбудованому Влахернському храмі, де вона довгий час перебувала.

Тут ікона Божої Матері прославилася багатьма чудами. У каноні Пресвятої Богородиці лише загальними фразами згадано про чудотворну діяльність Божої Матері в Її святій іконі, званій Одигітрія. Її славлять як ту, що допомагала в терпінні, була охороною для міст і сіл під час ворожих наступів, непоборною заступницею для христорубивого війська, яке боролось за Божу правду і право народу. Божа Матір через свою ікону була заступницею покривджених, охороною проти злоби ворогів, і земних, і пекельних, рятувала всіх, хто тільки у молитві підносив руки до Неї і просив милости для свого спасіння. Сюди, до Влахернського храму, до своєї ікони Божа Мати привела одного разу

двох сліпців і оздоровила їх. З того часу цю святиню названо «Одигітрія», що означає «Провідниця». Для тих, хто вирушав у далеку дорогу, особливо в морське плавання, відправляли особливий Молебень до Пресвятої Богородиці Одигітрії у Влахернському храмі.

Є ще одне пояснення назви чудотворної ікони Божої Матері Одигітрії, а саме: ця ікона певний час знаходилася на березі о. Мармара, у монастирському храмі Путеводителів. Ті, хто плів морем, мали звичай приходити у цей храм і молитися «напутне і путиводительство», тобто просити про опіку і благословення на щасливу дорогу. Звідси назва монастиря та ікони Богородиці.

Цю ікону брали із собою грецькі царі у воєнні походи. 1453 року турки завоювали м. Константинополь та порубали на шматки ікону Божої Матері Одигітрії, яку, як вже згадувалося, згідно з усною традицією, написав св. Лука ще за життя Пречистої Діви. Копія Одигітрії двічі прибувала з Константинополя в Україну. Вперше її привезла грецька царівна Анна, дружина св. Володимира Великого, 987 року. Жінка одержала цю ікону від своїх братів Константина і Василя і привезла її у Київ як найцінніший скарб, як свою Провідницю в дорозі. Другий раз копію ікони Божої Матері Одигітрії привезла 1046 року донька грецького царя Константина Мономаха, якою він благословив свою дитину на подружжя із чернігівським князем Всеволодом. Сама ж вона благословила цією святою іконою свого сина Володимира Мономаха, коли останній ішов у Київ, щоб посісти великокняжий престіл. Подальша доля цієї святині нам невідома. Відомо лише, що наші князі брали її у воєнні походи, коли захищали рідну землю. Вона, як у Константинополі, так і в Чернігові, а відтак у Києві, прославилася багатьма чудами.

Ікону Матері Одигітрії, яку принесла з Константинополя Анна, дружина св. Володимира Великого, у час правління князя Ярослава Осмомисла було перенесено у м. Галич, а 1213 року за короля Данила Галицького ця святиня знайшла своє місце у храмі св. Івана під Високим Замком у Львові.

Однак 1260 року дочка угорського короля Белі Констанція, дружина князя Лева Даниловича, випрошує у князя для себе ікону разом із храмом і монастирськими будівлями і передає усе це латинським монахам-домініканам. Як відомо, Римський папа Григорій IX 1234 року вислав їх на місійну працю в Україну. Акт передачі чудотворної ікони та інших речей відбувся 1270 року. Княгиня Констанція побудувала дерев'яний храм неподалік від Високого Замку, у який і перенесено цю святиню, а біля храму збудовано монастир для отців-домінікан.

Упродовж 1627 року духовна комісія перевірила і затвердила чуда, які діялись при цій іконі. 14 серпня 1749 року Львівський римо-католицький архієпископ Микола Вижицький окремим декретом вдруге затвердив чуда і ласки, якими славилася ікона Одигітрії. 1787 року Апостольська столиця надала відпуст для тих, хто почитав Божу Матір перед цією святинею.

1 липня 1751 року ікона була коронована. Акт коронації здійснив архієпископ Микола Вижицький за участю українського, польського та вірменського духовенства.

1754 року вийшла друком книга монахів-домінікан про чудотворну ікону Божої Матері Одигітрії польською. Автори збірки о. Климент Хадкевич і о. Лев Уляновський назвали свою працю «Гасло Слова Божого».

Слід згадати, що у Римі є храм, який називається «Санта Марія д'Ітрія», де знаходиться справжня ікона Божої Матері Одигітрії. У США єдиний храм Матері Одигітрії знаходиться у м. Буффероло, штат Нью – Йорк.

Ця старовинна ікона завжди нагадуватиме нам про те, з яким натхненням вона вказувала нашим князям правильний шлях перемоги над ворогами, як земними, так і духовними.

Використана література:

1. о. Вояковський Н. Шляхами наших прочан. Львів 1998, с. 105-111
3. о. Катрій Ю. Перлини східних отців. Львів 1998, с. 341-343

Назар І. Про чудотворну ікону Божої Матері Одигітрії // Слово № 4 (34), грудень-лютий, 2007-2008, с. 26-27.